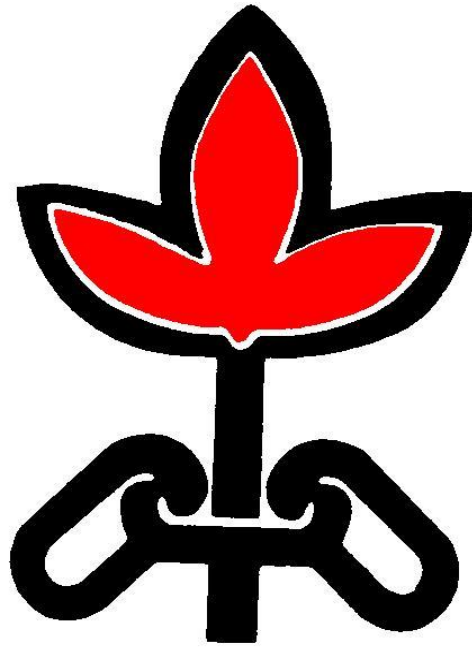

20.08.2015

**MUŞ İLİ VARTO İLÇESİNDE MEYDANA GELEN OLAYLARI ARAŞTIRMA VE
İNCELEME RAPORU (10-17 Ağustos 2015 Tarihleri Arası)**

1986

Necatibey Caddesi No:82 Kat:6 Daire:11/12
Demirtepe/Ankara
Tel:+90 (312) 230 35 67-68-69
Fax:+90 (312) 230 17 07
E-mail: posta@ihd.org.tr
Web: www.ihd.org.tr

OLAY

Muş ili Varto ilçesinde, 10 Ağustos günü Varto – Muş karayolunda HPG militanlarının yolu kesip yol kontrölü yaptığı sırada çıkan çatışmada Ekin Van kod adlı Kader Kevser Eltürk vurularak yakalanmıştır. Yakalanan HPG kadın militanının 15 Ağustos gecesi sosyal medyada yayınlan çıplak görüntüleri sonrası Varto merkeze gelen bir grup HPG militanı ile güvenlik güçleri arasında kısa süreli yaşanan çatışmadan sonra gece boyunca HPG militanları Varto merkezde kalmıştır. Sabah saatlerinde İl valiliğinin sokağa çıkma yasağı ile birlikte çatışmaların hızlandığı ve 4 insanın yaşamını yitirdiği öğrenilmiştir.

HEYETİN OLUŞUMU

Bu iddialar üzerine İnsan Hakları Derneği Genel Merkezi; Genel Başkan Yardımcısı Raci Bilici, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölge temsilcisi Abdulsalam İnceören ve Genel Sayman Sevim Salihoğlu, İHD Bitlis Şube Başkanı Seval Karaçelik, İHD Muş Şube Başkanı Tarık Güneş üyesi Saim Atılğan ve İHD Muş Şube yöneticileri Rumet Agit Özer, ve Mehmet Işık'tan oluşan bir heyetle Varto'ya gitme kararı almıştır.

Heyet Üyelerinden Genel Başkan Yardımcısı Raci Bilici ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölge temsilcisi Abdulsalam İnceören Diyarbakır'dan Muş'a gitmek üzere sabah saatlerinde yola çıkmışlar ancak Diyarbakır ili Silvan da benzer olayların yaşandığı ve ilçeye giriş çıkışların yasaklanması nedeniyle geri dönmek zorunda kalmışlardır.

HEYETİN GİRİŞİMLERİ

İnsan Hakları Derneği Genel Merkezi; Muş Valiliği'nden, Varto Kaymakamlığından 18 Ağustos 2015 tarihi için yazı ile randevu talebinde bulunmuş ve tüm yetkililerden görüşmeler için olumlu yanıt alınmıştır. Ancak Muş Valiliğinin görüşme için randevuyu 19 Ağustos günü için vermesi üzerine heyetin anılan gün il merkezinden ayrılması gerektiğinden görüşme gerçekleşmemiştir. HDP Varto İlçe Başkanı Ersin Sarıgül ile görüşülmüştür. Heyetin ilçeye gidişi ile birlikte Varto Belediye Eş Başkanından randevu talep edilmiş ancak Belediye Eşbaşkanı İlçe dışında olduğunu söylediğinden görüşülememiştir.

HEYET ÜYELERİNİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ GÖRÜŞMELER

1) VARTO HALKI İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Heyet resmi yetkililerle yapacağı görüşme öncesi 15-16-17 Ağustos tarihlerinde Varto ilçesinde olaylara tanıklık eden, yaşananlar nedeniyle zarar gören kişilerle görüşmüştür. Onlarca insan ile

yapılan görüşmeler kayıt altına alınmıştır, ancak bu raporda görüşülen kişilerin isimleri yazılmayacak İHD arşivinde yer alacaktır. Bunun sebebi, görüşmeler yapılırken insanların ciddi anlamda tedirgin oldukları, Varto'nun küçük bir ilçe olmasından kaynaklı güvenlik güçlerinin kendilerini tanıdığını ve yaşanan olayların tekrardan ya da birey olarak kendilerine zarar verileceğinden çekiniyor olmalarıdır.

Varto halkı ile yapılan görüşmelerin tümünden elde edilen anlatımlar aşağıya çıkartılmıştır.

- Ekin Van kod adlı Kader Kevser Eltürk'ün yakalanıp infaz edildikten sonra sosyal medyada yayınlanan görüntüleri dehşet vericidir. Halkı tahrik etmeye yöneliktir. Aldığımız duyumlara göre ve ailesinin otopside gördüğü, Kader Kevser Eltürk'ün kalçasından yaralandığı ve bunun öldürücü olmayabileceğidir, yine ailenin ifadesinde boynunda ip izleri olduğu iddiaları vardır, bu durumda Eltürk'ün sağ yakalandıktan sonra işkence görmüş ve infaz edildiği emareleri güçlenmektedir.

- Valiliğin kadın militanın çıplak cesedinin yayınlanması konusunda yaptığı “bu görüntüyü servis edenler tespit edilecektir” açıklaması, “görüntüden önceki yapılanların işkence ve insanlık dışı muamele olduğunu” görmezden gelmesi sebebiyle toplumun değerlerini incitici ve dehşet vericidir.

- “Varto merkezde güvenlik güçleri ile HPG militanları arasında çatışma yaşandığı iddialarının doğru olmadığını düşünüyoruz, sokağa çıkma yasağından sonra silah seslerinin yoğunlaştı, sokağa çıkmamız yasak olmasa bile çatışma varmı yokmu bilginiz olamaz çünkü kurşunlar evlerimizin içine kadar girdi. Kendimizi ailelerimizi korumak için çabaladık.”

- “Hastamız olduğunda dahi hastaneye gitmemiz mümkün değildi, dışarıda ne olduğunu bilmiyorduk ve etrafta hendekler kazılmıştı.”

- “Elektrikler ve sular kesilmişti; her iki önemli ihtiyaç kaynağının da ilçe elektrik tertibatının tahribinden ve hendeklerin kazılması sonrası oluşabilecek su borularının patlamasından kaynaklı olabilir düşüncesindeyiz. “

- “Varto merkez çatışmaya uygun bir yerleşim yeri değildir, evlerimiz, iş yerlerimiz taranmıştır, buyurun fotoğraflarını mermi, kurşun delikleri gözle görülür haldedir, panzer mermilerini bizzat topladık, bixi tarzında silahlarla tarandık, roketler atıldı, bazı komşularımızın evleri kısmi yandı bir komşumuzun evi tamamen yandı, evden çıkmasalar kendileri de şu an yoklardı.”

- “Taranan evlerin ve iş yerlerinin aralarında bulunan Banka, ATM gibi kamuya ait binalarda hiçbir kurşun izi yoktur, bu ilgi çekici değil midir?”

- “Sokağa çıkma yasağı süresinde hareket edildiği tespit edilen her yer taranmıştır, sonrasında da özel hareketçılar bu taranan yerlere gelip kan izleri aramışlardır.”

- “16 Ağustos akşamı çok büyük bir patlama oldu ve ondan sonra çatışma hafifledi ve duyduk ki infaz edilenler varmış, sokağa çıkma yasağı bitmesine rağmen olay yerine yaklaştırılmadık, daha sonra gittiğimizde cenazeleri zaten götürmüşlerdi, ağaçların üstünde, yerlerde et parçaları vardı, gördük, resimlerini çektik. Duyduk ki, Varto’ da ikamet eden Rahmi Kızıldaş ve Abdullah Toprak isimli kişiler ile birlikte iki kişi daha infaz edilmiş.”
- “İki komşumuzun öldürüldüğünü duyduk, onlar bizim komşularımızdı; arkadaşlarımızdı, her gün bir aradaydık, çay içip sohbet ediyorduk, olay yerine bile cesetleri görmek için yaklaştırılmadık.”
- “Üç kişinin kayıp olduğu söyleniyor bizde kim olduklarını bilmiyoruz umarız söylentidir.”
- “Çok kaygılıydık hala kaygılıyız, çünkü panzerlerin evlerimizi ve iş yerlerimizi taradığını bizzat gördük, sokağa çıkma yasağı varken hareket eden her şeyi taradılar, hayvan bile olsa taradılar sonra da özel hareketçılar gelip taranılan yerlerde kan izi aradılar.”
- “3 kişinin kayıp olduğunu duyuyoruz ama kim olduklarını ya da gerçek olup olmadığını bilmiyoruz.”
- “Bu iki günün hem psikolojimize hem de yaşamımıza olumsuz etkileri çok ağırdır. Alt üst olduk.”
- “İnfazların tanıdığımız insanlar olması ayrıca bizi perişan etmiştir.”
- “Güvenlik güçleri HPG’liler merkezdeyken evlerinde, karakollarda bekledi, sonrada evlerimizi taradılar.”
- “90’ ılı yıllara geri döndük, hiç kimsenin can güvenliği yok”.
- “Sokağa çıkma yasağı HPG’liler kent merkezinde iken 16.08.2015 tarihinde sabah 8.30’da ilan edildi, aynı gün akşam 20.00 civarında HPG’liler çekildi, sokağa çıkma yasağı ise 17.08.2015 saat 05.00’da kaldırıldı.”

2) RESMİ YETKİLİLERLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Varto Kaymakamı

İlçeye yeni atanan Kaymakam Mehmet Nuri Çetin ile ilçe emniyet müdürü Naci Doğan heyeti birlikte kabul etmişlerdir,

Kaymakam Mehmet Nuri Çetin;

“Göreve Pazartesi günü başladım, olaylarla ilgili görüntüler var, burada vali beye teşekkür etmemiz lazım, sokağa çıkma yasağı ilan etmese belki 50-60 kişi ölebilirdi, çünkü sokaklara tüplerle bomba düzenekleri döşenmiş, vali bey çok büyük bir iş yapmış, onlarca tüp varmış bir patlamadan belki 30 -

40 kişi ölebilirmiş o tüplerden patladığında, halktan ölü olmaması bizi sevindirdi, her insan bizim için değerlidir, biz merkeze insanın yaşamını alıyoruz. 15 yere tuzaklama var çok tehlikeli taş ile bile patlayabildi, düşünebiliyor musunuz halkın orada olduğunu, sokağa çıkma yasağı kurtarmış. Açık söylüyorum vali bey sokağa çıkma yasağı ilan etmese çok kötü olabilirdi.. Özel olarak Van'dan bomba imha uzmanları getirtilmiş...”

Heyet, sokağa çıkma yasağının bir çok şeyin görülememesine neden olduğunu, izlenimlerimizin çok fazla ev ve işyerlerinin gelişi güzel tarandığını, örneğin jandarmanın karşısındaki dükkanın tahrip edildiğinin, açık alanda gelişi güzel taranmış ev ve iş yerlerinin olduğunun, görgü tanıklarının ev ve iş yerlerini panzerlerin taradığını söylediğini açıklamaları üzerine;

Emniyet Müdürü: Kimin yaptığı bellimi?

Heyet: Askeriyenin karşısında ki dükkana kim ateş açar?,

Emniyet Müdürü: Adam oraya kurmuş bixi yi ateş ediyor

Kaymakam: Vali bey mobeseye bağlanmış ve tüpleri görmüş bombalar imha edilene kadar demiş.. Şimdi bakın düşmanınız bile olsa eğer gerçekten insana bir şey yapmışsa hakkını vermek lazım, karşılıklı şeyler yaşanmış, biz vatandaş için buradayız, vatandaşın hakkını koruyacağız.

Heyet: Vatandaşların çıplak militan kadın fotoğraflarından çok rahatsız olduğunu bu konudaki rahatsızlığını anlattı. Vali beyin açıklaması, olayı yapan kişiye yönelik değil fotoğrafı servis eden kişiye yönelik soruşturma kapsamındaydı.

Kaymakam: Kim olursa olsun belli haklar vardır, teröre karışmışsa yargılanır, olay zaten hoş bir olay değil herkesin ailesi var, sayın valimiz talimat verdi.

Emniyet müdürü: Benim cep telefonumda dahil bu incelensin, bunu yapan kimse iyi niyetli biri değil tahrik için yapılmıştır, ard niyetlidir, vatana polise ne kadar art niyetli diyorsak bunu yapan insanda ard niyetlidir

Heyet: Bu tüpler toplatıldı mı, tek tek patlatıldı mı?

Kaymakam: Vali Bey gönderdi bomba imha uzmanları geldi Van'dan.

Heyet: Bir gözaltı olmuş, yakalanmış, basından da takip ettiğimiz kadarıyla mühümat yüklü bir araç yakalanmış ve bir kişi gözaltına alınmış, İHD avukatlarının da takip ettiği gözaltı sürecinde bu şahsa işkence yapılmış, tamam bu şahıs Ersin Kızılboğa yakalanmış, araştırılır bu olayın alt paydaları

incelenir ancak işkence yapılamaz bizim açımızdan kabul edilebilir bir durum değil, İHD olarak takip edeceğiz

Emniyet Müdürü: Siz Ankara'dan geliyorsunuz, burada ki arkadaşlara soralım, burada işkence yapıldığını duydular mı?

Heyet: 6-7 Ekim olaylarında oldu

Emniyet Müdürü: Bizim iç güvenlik kameramız var, şahıs söyleyebilir, şahıs böyle bir şey iddia ediyorsa zaten sağlık raporda var, savcılık ve siz takibini yaparsınız, sizin dediğiniz o şahıs terör örgütü mensubu olursa, 5 tane roket var

Heyet: Şahıs nasıl bu hale geldi, suçlu da olabilir biz suçsuz demiyoruz

Emniyet Müdürü: Bu şahıs kaçıyor, normal bir uygulama gibi alınmıyor, bu adam kaçıyor siz araziden kovalıyorsunuz düşmesi, kalkması var, biz takipçisi olacağız, sizde olacaksınız bende olacağız ben geldiğimden beri kimseye, dilinden, dininden ırkından, mezhebinden dolayı bir kelime etmeyeceksiniz, adam suç işlemiş olabilir ben adalet değilim adaleti savcı ve hakim verecek, biz burada Kobane olaylarında göz altına aldığımız kişilerle vedalaştık.

Kaymakam: Orta doğunun huzura kavuşması lazım, insanlar bizim 3 günlük dünya hiç birimize kalmayacak yeterli insanlar çocuğuyla çocuğuyla huzurlu yaşasın, bizim insanımızın hepsi değerli, insanlara hizmet etmek tek görevimizdir.

Ersin Sarıgül (HDP İlçe Eş Başkanı): 15 Ağustos gecesi saat 20.00 civarında Muş Varto yolunda çatışma başladığını öğrendik, daha sonra HPG lilerin merkeze indiğini gördük, hiç müdahale olmadı, çevre illerden takviye ekiplerin geldiğini öğrendik ve ara ara uyarı ateşi gibi atışlar yapıldı. 16 Ağustos günü, gün boyu şiddetli çatışma oldu, akşam saat 21.30-22.00 arası sebebini ve nerde olduğunu halada bilemediğimiz çok büyük bir patlama oldu, sonrasında yavaş, yavaş silah sesleri azaldı. Benim evime 35 mermi isabet etmiş, komşumun evinde 50 civarında merminin isabet ettiğini gördük. Benim oturduğum mahallenin tamamında insanlar evlerini boşalttı, ya şehir dışına yada yakınlarının yanlarına gittiler. Benim bulunduğum mahallede çok büyük oranda evlerde yaşam yok. Dört kişinin öldürüldüğünü duyduk, daha sonra bu kişilerden ikisinin Rahmi Kızıltaş ve Abdullah Toprak isimli kişiler olduğunu öğrendik, bu kişiler Yukarı Alagöz mahallesinde ikamet eden yurttaşlardır, Rahmi'nin 3 çocuğu vardır. Abdullah'ın bekâr olduğunu sanıyorum. Diğer iki kişinin kim olduğunu bilmiyorum. Varto halkı tedirgin, burada 3-4 aylık iş sezonu vardır, buranın esnafı çoğunlukla yurt dışından gelen Vartoluların destekleriyle yaşamını devam ettirir, hemen hemen hepsi bugün geri döndü.

HEYETİN YAPTIĞI TESPİTLER

- Kader Kevser Eltürk'ün yaşamını yitirmesi ve basındaki görüntüler, işkence ve infaz iddiaları ve olayların ardından 4 kişinin öldürülmesi (ikisi Varto yerlisi, diğer iki kişinin HPG militanı olduğu öğrenildi) Varto halkını çok etkilemiştir.

- Varto halkı 15 Ağustos 2015 günü akşam saatlerinde HPG militanlarının merkeze gelişini Kader Kevser Eltürk'ün yaşamını yitirmesi ve infaz iddiaları ile basında çıkan görüntülerin hemen arkasından olmasına bağlı olabileceğini düşünmektedir.

-15 Ağustos 2015'te, HPG militanlarının merkeze gelişinin saat 20.30 civarında olduğu ifade edilmektedir, bu geliş sırasında güvenlik güçleri ile kısa süreli bir çatışma olduğu anlatılmıştır.

- Sokağa çıkma yasağı ertesi sabah (16 Ağustos 2015) ilan edilmiştir.

- Silah seslerinin sokağa çıkma yasağından sonra yoğunlaştığı, dolayısıyla çatışmanın bu saatlerde başladığı görüşülen herkes tarafından ifade edilmiştir.

-Elektrik ve su kesintileri geceye göre sabah saatlerinde yoğunlaşmıştır.

-Gözüaltına alınan Ersin Kızıboğa'nın işkence gördüğü iddiaları vardır.

-İlçe merkezinde bulunan iş yerlerinin çok büyük bir bölümüne mermi isabet etmiş, iş yerlerinin içinde bulunan beyaz eşyalar, mobilyalar ve diğer malzemelerde mermi delikleri görülmüştür. Mermiler, panzerlerden açılan silahların çekirdekleri halk tarafından toplanmıştır.

-Vatandaşların can güvenliklerinin tehlikede olması dışında yüz binlerce liralık maddi zararları vardır.

-Kamuya ait binalara mermi isabet etmediği görülmüştür.

-Heyet Varto'dayken yurt dışı plakalı bir aracın aracına ve aracın üstüne eşyalarını yüklediği ve araçtakilere bunun anlamını sorduğunda Varto'dan çıktıklarını söylemiştir.

- Heyet, Varto kaymakamı ile görüşmesini saat 15.00 civarında tamamlayarak tekrar merkeze dönmüştür, heyet merkezdeyken bütün iş yerlerinin olası çatışmaya karşı kapanmaya başladığını, herkesin evlerine gittiği görülmüştür.

-Yine heyet çarşı merkezinde camları kırılmış bir binayı görüntülerken yaklaşan bir Akrep tipi araç hemen yanlarında durmuş ve içinden çıkan bir özel hareket mensubu silahına heyetin duyacağı bir şekilde mermi sürerek çeşitli yerlere nişan almış ama ateş etmemiştir.

-Çeşitli yerlere konulduğu söylenen tüpler konusunda Varto halkı bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir.

- Heyetimiz tarafından birçok ev, iş yeri ve hayvan korunağında mermi izleri görülmüştür

Sonuç Olarak;

-Muş ili Varto ilçesinde, 10 Ağustos günü Varto – Muş karayolunda HPG militanlarının yolu kesip yol kontrolü yaptığı sırada çıkan çatışmada o sırada araçları durdurulan sivillerin de tanık olduğu üzere Ekin Van kod adlı Kader Kevser Eltürk vurularak yakalanmıştır. Yakalandıktan sonra işkence edilerek infaz edildiği iddiaları araştırılmalı ve sorumlular hakkında gerekli yasal işlemler derhal başlatılmalıdır.

-Sokağa çıkma yasağının HPG militanlarının merkezden çekildikten sonra kaldırılmayıp, ertesi gün sabah saatlerinde kaldırılması (16 Ağustos akşamı ile 17 Ağustos sabahı arasında) esnasında geçen sürede güvenlik güçlerinin evleri ve iş yerlerini taradığı halkın tamamı tarafından ifade edilmiştir. Buna rağmen resmi yetkililerin ev ve iş yerlerinin taranması ile ilgili “çatışma esnasında olduğu” yönündeki beyanlarının gerçeği yansıtmadığı ve bu hususun mutlaka açıklığa kavuşturulması gerektiği açıktır. (HPG’liler Varken 16.08.2015 Sabah 8.30’da İlan Edilmiş Akşam 20.00 Civarında HPG’liler Çekilmiş Yasak İse 17.08.2015 Saat 05.00’da Kaldırılmış)

-Çoğunlukla beyaz eşya ve mobilya satışı yapan dükkanların hedeflendiği görülmüştür.

-Sokağa çıkma yasağı süresince hareket eden her şeyin tarandığı ifade edilmiştir. Heyet, yaptığı incelemelerde bu yönlü mermi izlerinin bulunduğu yerleri görmüştür. Silahlı taramaların yapılmasından saatler sonra güvenlik güçlerinin bu yerlere gelerek kan izi aramaları, bu silahlı müdahalenin kendileri tarafından yapıldığının, ölen kişi ya da kişilerin olup olmadığını araştıran görevlilerin kendilerinin taradığı yerleri bilerek geldikleri düşünülmektedir.

-İnfaz edilen dört yurttaşın ikisinin Varto’ da ikamet eden insanlar olması, yaşam hakkı ihlallerinin pervasızca uygulandığını göstermektedir. Daha birkaç gün önce Ağrı/Diyadin’de fırında çalışan iki çocuğun infazından sonra, sürecin çatışan taraflar dışında halka da zarar vereceği, özellikle sivil halkın can güvenliğinin olmadığını göstermektedir.

- Varto’ da gözaltına alınan Ersin Kızılboğa isimli yurttaşın gördüğü işkence iddialarıyla ilgili etkili soruşturma başlatılmalıdır.

- Termal kameralarla donatılmış zırhlı araçların yerleşim merkezlerinde, sivil halkın yaşadığı yerlerde tespit ettikleri her hareketli alanı silahla taradıkları yönündeki iddialar ciddi anlamda kaygı vericidir. Savaş halinde bile olsa, hayvanlarını ahırlarına alan, hastalarını hastanelere götürmek zorunda olan ve günlük olağan yaşamlarını devam ettirmek zorunda olan insanların yaşam hakkı risk altındadır.

- Gündüz saatlerinde insanların yaşamlarını sürdürdükleri iş yerlerini, kahveleri, park ve dinlenme alanlarını can güvenliği kaygısıyla terk etmeleri, kapalı alanlara sığınmaya çalışmalarını gözlemlemek, biz insan hakları savunularını derinden üzmüştür. Halk “savaşta yaşama” psikolojisi ile hareket etmektedir.

-Her türlü silahla taranan Varto ilçesinde kamu mallarına zarar verilmemesi, buna karşın sivillere ait ev ve iş yerlerinin zarar görmesi bu silahlı müdahalenin güvenlik güçleri tarafından yapıldığı iddialarını güçlendirmektedir.

-Yapılan heyet çalışmasında yurttaşların yaşadıklarını ifade etmekten, gözaltına alınma, tutuklanma ve kötü muamele görme gerekçesiyle çekindikleri tespit edilmiştir.

-Yaşam hakkı, her koşulda dokunulmaz ve kutsaldır. Yaşam hakkı korunmadan, diğer hakların kullanılması olanaklı değildir. Bölgesel ve uluslararası bildiri ve sözleşmelerde yaşam hakkı savunulmuş ve “güvence” altına alınmıştır. Silahlı çatışma ve savaş koşullarında dahi uyulması gereken tüm kurallar, Cenevre Sözleşmesinde güvence altına alınmıştır. Varto’da son derece ciddi ihlallerle sonuçlanan tüm olayların insancıl hukuk kaidelerinin ağır ihlali anlamına geldiği açıktır. Varto’da ikamet eden Rahmi Kızıltaş ve Abdullah Toprak isimli kişiler ile birlikte iki kişinin daha infaz edildiği belirtilmiştir. Bu bağlamda yerel mevzuatta ve uluslararası sözleşmelerde koruma altına alınan hak ihlallerinin faillerinin derhal açığa çıkartılıp yargılanmaları ve hak ettikleri cezaya çarptırılması beklenmektedir.

Sevim Salihoğlu

Saim Atılğan

Seval Karaçelik

Tarık Güneş

Rumet Agit Özer

Mehmet Işık